

Салаш О.А.

*підполковник, слухач,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського*

СОЦІАЛЬНИЙ І ПРОФЕСІЙНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Одним із найважливіших завдань командирів всіх ступенів та мобілізаційних органів вважається комплектування військ особовим складом на період воєнного часу. При цьому головне завдання з планування комплектування військ особовим складом полягає у залученні на службу висококваліфікованих фахівців. У подальшому це забезпечить високу якість виконання поставлених завдань.

Найважливішою ознакою правової держави є реальне забезпечення прав людини і громадянина. Так, у статті 3 Конституції України у загальній концептуальній формі закріплено сучасне розуміння ідеї правової держави: «Людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. З моменту проголошення незалежності Україна наполегливо втілює у життя міжнародні стандарти прав людини і громадянина.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день Збройні Сили України (Сектор резерву) – це державний інститут, наділений певною специфікою щодо реалізації прав та свобод людини і громадянина.

Основоположним принципом правового статусу військовослужбовця є непорушність його статусу людини і громадянина.

Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, єдиної системи їх соціального та правового захисту, гарантій військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, політичній сферах, створення сприятливих умов для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни тощо регулюються Законом України «Про соціальний і правовий статус військовослужбовців та їх сімей» (Закон) [2].

Дія Закону поширюється на:

1) військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення (далі – правоохоронних органів), Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які проходять військову службу на території України, і військовослужбовців зазначених вище військових формувань та правоохоронних органів – громадян України, які виконують військовий обов'язок за межами України, та членів їх сімей;

2) військовослужбовців, які стали особами з інвалідністю внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, чи внаслідок захворювання після звільнення їх з військової служби, пов'язаного з

проходженням військової служби, та членів їх сімей, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти;

3) військовозобов'язаних та резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, і членів їх сімей.

При цьому слід зауважити, що використання військовослужбовців для виконання завдань, не пов'язаних з військовою службою, забороняється та тягне за собою відповідальність згідно із законом. Військовослужбовці можуть залучатися до участі у ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та в інших окремих випадках лише за рішенням Верховної Ради України.

Час перебування громадян України на військовій службі зараховується до їх страхового і трудового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби. Час проходження строкової військової служби та військової служби за призовом осіб офіцерського складу, а також час проходження військової служби в особливий період, що оголошується відповідно до Закону України «Про оборону України», зараховуються до стажу роботи. Це дає право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах [3].

При цьому слід мати на увазі, що в разі призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу в особливий період, особа здобувала освіту за фахом у професійно-технічному навчальному закладі, працювала за професією або займала відповідну посаду.

Час навчання в професійно-технічному навчальному закладі, час проходження строкової військової служби, а також час проходження військової служби в особливий період, не повинні перевищувати наявного стажу роботи.

Також час проходження військовослужбовцями військової служби в особливий період, зараховується до вислуги років, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби на пільгових умовах у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України.

Військовослужбовцям гарантується свобода наукової, технічної та художньої творчості.

У разі тимчасового заміщення військовослужбовцем вищестоящої командної посади оплата провадиться у встановленому порядку по заміщуваній посаді.

Відповідно, держава забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я, а також військовослужбовців строкової військової служби, які до призову на строкову військову службу не були працевлаштовані, в разі відповідного звернення.

Члени сімей військовослужбовців проходять соціальну та професійну адаптацію за бажанням. Адаптація зазначеної категорії осіб провадиться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, соціального захисту населення, за рахунок коштів державного бюджету.

Військовослужбовцям, які мають вислугу військової служби не менше 10 років та позитивні службові характеристики, дозволяється, починаючи з 1 січня 2005 року, протягом останнього року перед звільненням з військової

служби проходити професійну перепідготовку (тривалістю не менше 500 годин), без стягнення з них платні за навчання та із збереженням забезпечення усіма видами забезпечення в порядку та на умовах, які визначаються Міністерством оборони України, у центрах перепідготовки та працевлаштування всіх форм власності за рахунок службового часу.

6. Військовослужбовці, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період, мають переважне право на укладення контракту на проходження військової служби після завершення особливого періоду.

Новий етап розвитку інформаційного суспільства, активне застосування новітніх досягнень науки та інформаційних технологій докорінно змінює роль і значення людини у виробничому процесі. Суттєво змінюються вимоги до працівника, професійно-кваліфікаційна і галузева структура зайнятих [4, с. 89].

З іншого боку, зростають роль і значення працівників у забезпеченні ефективного виробництва. Економічно активне населення визначає хід і результати соціально-економічних процесів. Це викликає нові підходи до управління персоналом, спонукає до пошуку оптимальних підходів функціонування ринку праці.

В умовах сьогодення надзвичайно важливо усвідомити вирішальну роль людських ресурсів в економічному розвитку, а також те, що саме людина як особистість є кінцевою метою будь-якого виробництва.

Особливість сучасного стану національної економіки полягає в тому, що процеси ринкових перетворень здійснюються в умовах затяжної кризи і збігаються за часом з необхідністю подолання значного відставання в науково-технічній сфері.

Соціально-економічний розвиток останніх років змінив уявлення про нагромадження як процес виключно матеріально-речового нагромадження. В розвинутих країнах, зокрема, країнах-членах ЄС і НАТО, об'єктами нагромадження стали всі основні елементи продуктивних сил – як матеріальні, так і людські, виключно з такими могутніми факторами економічного зростання, як організаційно-управлінський досвід, фонди науково-технічних знань, людський капітал.

В умовах розвитку сучасного суспільства в першу чергу звертає на себе увагу практично повне зміщення всіх теоретичних і практичних проблем поняття «людський фактор» до царини якісних аспектів розвитку людини, підготовки і використання висококваліфікованих фахівців.

В наш час для забезпечення конкурентоспроможності персоналу особливо зростає значення його творчих здібностей. Так, відомий вчений у галузі економіки Д.П. Богиня підкреслює, що «... володіння суміжними професіями, здатності до освоєння нових знань, нової техніки і технології, економіко-правової і політичної поінформованості, ініціативності, високих ділових якостей, неординарності у прийнятті рішень, прагнення до підтримки дисципліни в колективі, а також здатності до виконання професійних обов'язків на рівні міжнародних стандартів» [5].

Отже, в основі планування комплектування військ особовим складом лежить системний підхід до залучення на службу висококваліфікованих

фахівців. Це забезпечить підвищення рівня підготовки з мобілізаційних питань військової частини Сил резерву та в подальшому високу якість виконання поставлених завдань.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>.
2. Закон України «Про соціальний статус військовослужбовців та членів їх сімей» (в редакції від 01.01.2019 р.).
3. Закон України «Про оборону України» (в редакції від 04.11.2018 р.)
4. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти та професійної підготовки. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 254 с.
5. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати: Кол. монографія / Ін-т економіки НАН України. – К., 2001. – 300 с.